

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 2019 року
М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ І ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за денною формою навчання**

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	2
	1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	2
	1.2. Лекції		4
	1.3. Семінарські заняття	–	10
	1.4. Самостійна робота студентів	–	21
	1.5. Індивідуальні завдання	–	25
	1.6. Підсумковий контроль	–	26
2.	Схема нарахування балів	–	29
3.	Рекомендовані джерела	–	31
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	38

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Державний лад країн Стародавнього Сходу (IV-III тисячоліття – VI ст. до н.е.)	6	2	2	-	-	2
2.	Тема 2. Держава і право античного світу (VIII - ст. до .н.е - VI ст.н.е.)	6	2	2	-	-	2
3.	Тема 3. Державний устрій і право країн Західної Європи в середні віки і в епоху Реформації (V – XVIст.ст.)	6	2	2	-	-	2
4.	Тема 4. Державний устрій і право феодальної Польщі (X – XVIII ст.ст.)	6	2	2	-	-	2
5.	Тема 5. Державний устрій і право феодальної Росії (XII – XIX ст.ст.)	6	2	2	-	-	2
6.	Тема 6. Державний устрій і право країн феодальної Азії. (кін. XVII – XVIII ст.)	6	2	2	-	-	2
7.	Тема 7. Буржуазні революції в Англії та Франції. Утворення буржуазної держави (XVII - (XVIII ст.)	6	2	2	-	-	2
8.	Тема 8. Виникнення та становлення США (XVII – XIX ст.ст.).	6	2	2	-	-	2
9.	Тема9. Держава і право країн Індії та Китаю в Новітній період	4	2	-	-	-	2
10.	Тема 10. Державний устрій і право США і країн Західної Європи в Новітній період	6	2	2	-	-	2
	Всього годин	58	20	18	-	-	20

1.2. Лекції

№ з)п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Державний лад країн Стародавнього Сходу (IV-III тисячоліття – VI ст. до н.е.)	2
1.1 1.2. 1.3 1.4. 1.5	Загальна характеристика країн Стародавнього Сходу Державний устрій і право Стародавнього Єгипту Державний устрій і право Вавилону Державний устрій і право Індії Державний устрій і право Китаю	
2.	Тема 2: Держава і право античного світу (VIII - ст. до н.е - VI ст.н.е.)	2
2.1 2.2. 2.2.1 2.2.2 2.2.3 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8 2.9 2.10 2.11 2.12 2.13 2.14	Характеристика суспільно-політичного ладу в Греції „гомерівської доби”. Розклад первіснообщинного ладу і утворення Афінівської держави. Реформи Тезея. Реформи Солона. Реформи Клісфена. Греко-перські війни. Реформи Ефіальта і Перікла. Суспільний устрій Афінів. Державний устрій (народні збори, рада 500, гелієя, колегія 10 стратегів, архонти, ареопаг, армія). Суд, судочинство і основні риси права. Організація римського суспільства до утворення держави (X-VI ст. до н.е.). Виникнення держави у Римі. Реформи Сервія Тулія. Суспільний устрій римської республіки. Державний устрій Риму в період республіки: а) народні збори, їх види і роль; б) сенат; в) магістратура; г) збройні сили; д) судова система; е) управління провінціями. Криза рабовласницького способу виробництва. Криза республіканського ладу (законодавство Гракхів; повстання рабів; військова реформа Марія; диктатура; тріумвірати). Перехід від республіки до монархії. Суспільний та державний лад Римської - держави в період: а) принципату; б) домінації. Реформи імператора Діоклетіана. Поділ імперії на східну і західну. Реформи Костянтина. Падіння західно-римської держави.	
3.	Тема 3: Державний устрій і право країн Західної Європи в середні віки і в епоху Реформації (V – XVIст.ст.)	2

3.1	Виникнення феодальної держави, її розвиток в IX-XII ст. Реформи Людовика IX.	
3.2	Станово-представницька монархія у Франції. Зміни в суспільному ладі. Державний устрій. Генеральні штати та Паризький парламент.	
3.3	Становлення абсолютизму. Реформи кардинала Ришельє та Людовика XIV.	
3.4	Державний устрій Франції в добу абсолютизму.	
3.5	Джерела та характерні риси права середньовічної Франції.	
3.6	Англо-саксонські держави на території Британії.	
3.7	Нормандське завоювання Британії (XI ст.) та його вплив на суспільно-політичний устрій країни. Реформи короля Генріха II у XII ст.	
3.8	Велика Хартія Вольностей 1215 р., її зміст та оцінка.	
3.9	Станово-представницька монархія у Англії. Огороджування селянських та общинних земель. "Криваве законодавство".	
3.10	Виникнення, структура, компетенція парламенту.	
3.11	Встановлення та особливості англійського абсолютизму. Державний устрій Англії в період абсолютизму. Роль парламенту.	
3.12	Судова система Англії. Інститут присяжних.	
3.13	Джерела та характеристика основних галузей права феодальної Англії.	
3.14	Утворення і розвиток феодальної держави. Особливості цього процесу.	
3.15	Правове становище окремих груп населення.	
3.16	Станово-представницька монархія, її державний устрій. Імперський Сейм, камеральний суд.	
3.18	Встановлення князівського абсолютизму: його причини та наслідки.	
3.19	Характеристика основних джерел та інститутів права: а) Саксонське та Швабське зерцала. б) Золота булла 1356 р. в) Магдебурзьке право. г) Кароліна 1532 р.	
4.	Тема 4: Державний устрій і право феодальної Польщі (X – XVIII ст.ст.)	2
4.1	Утворення Польського князівства, його державний устрій (X – XIV ст.)	
4.2	Особливості становлення станово-представницької монархії в Польщі. Кошицький привілей, Нешавські статuti, Радомська конституція (XIV – XVI ст.)	
4.3	Утворення Речі Посполитої в 1569 р. та характеристика її державного устрою. Генріхові артикули.	
4.4	Судова та правова система Речі Посполитої. Судова реформа другої половини XVI ст.	
4.5	Ослаблення Речі Посполитої у другій пол. XVII – XVIII ст. внаслідок шляхетської анархії та зовнішніх війн. Повстання під проводом Костюшка. Конституція 1792 р.	
4.6	Три розподіли Речі Посполитої (кін. XVIII ст.)	
5.	Тема 5: Державний устрій і право феодальної Росії (XII – XIX ст.ст.)	2

5.1	Виникнення Московського князівства.	
5.2	Судебники Івана III та Івана IV – основні риси російського права XV-XVI ст.	
5.3	Проведення кодифікації у XVII ст.: Соборне уложення 1649 р.:	
5.4	а) Основні риси цивільного права: право власності, зобов'язальне право, спадкове право. б) Основні риси кримінального права: поняття і види злочинів, мета і система покарань.	
5.5	Особливості станово-представницької монархії в Росії (2 пол. XVII – XVIII ст.). Діяльність Земського Собору.	
5.6	Формування і розвиток абсолютної монархії (кін. XVII – поч. XX ст.): Систематизація російського законодавства у XIX ст.	
6.	Тема 6: Державний устрій і право країн феодальної Азії. (кін. XVII – XVIII ст.)	2
6.1	Утворення Візантійської держави. Державний лад Візантії у V-VII ст.	
6.2	Особливості розвитку феодальних відносин. Суспільний устрій країни в V-VII ст. Еволюція суспільного устрою і державного ладу в VIII-XV ст.	
6.3	Виникнення Арабського Халіфату, його розвиток та занепад.	
6.4	Основні риси суспільного та державного устрою Арабського Халіфату.	
6.5	Виникнення Османської імперії. Її державний та суспільний устрій.	
6.6	Особливості формування правової системи та судочинства Туреччини.	
7.	Тема 7: Буржуазні революції в Англії та Франції. Утворення буржуазної держави (XVII - (XVIII ст.)	2
7.1	Причини, етапи і особливості англійської буржуазної революції XVII ст. Петиція про право 1628 р.	
7.2	Англія на першому етапі революції. Зміни в державному устрої і праві. Трирічний акт 1641р. Велика ремонстрація 1641 р.	
7.3	Проголошення та суспільно-політичний устрій республіки (1649-1658 рр.). Конституційні акти: а) Навігаційний акт 1651 р.;	
7.4	б) Знаряддя правління 1653 р. - конституція Англійської республіки. Прийняття та характеристика "Габеас корпус акту" 1679 р. "Славна революція" 1688-1689 рр. Конституційні акти: а) Біль про права 1689 р.;	
7.5	б) Акт про престолонаслідування 1701 р.	
7.6	Причини, рушійні сили і етапи буржуазної революції у Франції.	
7.7	Декларація прав людини і громадянина 1789 р. її зміст і характеристика.	
7.8	Прийняття, зміст, оцінка першої конституції Франції 1791 р.	
7.9	Перша Французька республіка. Якобінська диктатура.	
7.10	Термідоріанський переворот. Конституція 1795 р.	
7.11	Конституція 1799 р. Встановлення диктатури Наполеона.	
7.11	Державний устрій та правова система першої французької імперії.	
8.	Тема 8: Виникнення та становлення США (XVII – XIX ст.ст.)	2
8.1	Політичне і соціально-економічне становище англійських колоній у XVII- XVIII ст.ст.	
8.2	Війна за незалежність. «Декларація Незалежності»	
8.3	Конституція США 1787 року.	
8.4	Громадянська війна 1861-1865 рр. Законодавство періоду громадянської війни.	

8.5	Економічні та політичні наслідки громадянської війни. Другий цикл поправок до конституції США (13-15).	
8.6	Реконструкція Півдня. Виникнення Ку-клукс-клану, суду Лінча. "Чорні кодекси".	
8.7	Утворення та діяльність республіканської та демократичної партій.	
8.8	Соціально-політичний розвиток країни кінця XIX ст. - початку XX ст. Закон Шермана 1890 р.	
9.	Тема 9: Держава і право країн Індії та Китаю в Новітній період	2
9.1	Ліквідація інституту монархії в Китаї та формування президентської республіки на поч. XX ст.	2
9.2	Перша громадянська війна в Китаї та її окупація Японією (20 – 30-і рр. XX ст.)	
9.3	Друга громадянська війна в Китаї та проголошення КНР 1949 р.	
9.4	Розвиток КНР за правління Мао Цзедуна (50 – 80-і рр. XX ст.)	
9.5	Основні риси державного устрою та права Китаю в сучасний період.	
9.6	Утворення незалежної Індійської республіки та її характеристика.	
10.	Тема 10: Державний устрій і право США і країн Західної Європи в Новітній період	2
10.1	Характерні риси економічного і політичного розвитку США після 1-ї світової війни. Криза 1928-1932 рр.	
10.2	"Новий курс" президента Рузвельта: а) в галузі промисловості, сільського господарства та фінансів; б) в галузі соціальної та політичній. Закон Вагнера 1935 р.	
10.3	Поправки до конституції США (16-27).	
10.4	Держава і право США на сучасному етапі.	
10.5	Характерні риси та основні напрямки державно-правового розвитку Великобританії після першої світової війни.	
10.6	Державний устрій Великобританії: а) Парламент; б) Уряд; в) Королівська влада.	
10.7	Реформа парламенту 1949 р.	
10.8	Зміни у виборчому праві. Виборчі реформи 1918, 1928, 1949, 1969 рр.	
10.9	Партійна система Великобританії.	
10.10	Розпад британської колоніальної імперії. Вестмінстерський статут 1931 р.	
10.11	Характерні джерела та основні риси права Великобританії.	
10.12	Друга світова війна, поразка Франції у війні з гітлерівською Німеччиною. "Держава Віші".	
10.13	Визволення Франції від гітлерівської окупації і прийняття конституції IV-ої республіки (1946 р.)	
10.14	Структура, зміст і характеристика конституції 1946 р.	
10.15	Причини і суть змін конституції в період 1947-1957 рр.	
10.16	Прийняття конституції Франції 1958 р., її зміст і оцінка.	
10.17	Наступні зміни державного устрою і політичного режиму V-ї Республіки у Франції. Партійна система у країні.	
10.18	Німеччина після поразки у II світовій війні. Постдамські угоди 1945 р.	
10.19	Утворення ФРН і НДР, основні напрямки їх державно-правового розвитку.	
10.20	Боннська конституція 1949 р. Структура зміст та її характеристика.	
10.21	Договір про об'єднання 1990 р. Основні тенденції розвитку державного устрою та правової системи.	
	Усього	20

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Питання для усного опитування та дискусії

Тема 1: Державний лад країн Стародавнього Сходу (IV-III тисячоліття – VI ст. до н.е.)

1. Закони царя Хаммурапі:
 - а) загальна характеристика: історія знахідки, структура, принципи;
 - б) державний лад та суспільний устрій Стародавнього Вавилону;
 - в) право власності: форми і об'єкти. Режим умовного володіння (ілку);
 - г) зобов'язальне право: види договорів і зобов'язань з деліктів;
 - д) шлюбно-сімейне і спадкове право;
 - е) кримінальне право і судовий процес.
2. Закони Ману:
 - а) загальна характеристика: історія створення, структура, форма викладу правових приписів;
 - б) варновий устрій;
 - в) право власності: форми і об'єкти;
 - г) зобов'язальне право: види договорів і зобов'язань з деліктів;
 - д) регулювання шлюбно-сімейних відносин;
 - е) кримінальне право і судовий процес.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: Месопотамія, Межиріччя, Шумер, Вавилон, патесі, лугаль, авілуми, мушкенуми, вардуми, ілку, тірхату, тамкари, жерці, раби, общинники, ордалії, Веди, брахманізм, буддизм, арії, анарії, варна, брахмани, кшатрії, вайші, шудри, дхарма.

Завданням семінару є вивчення характерних рис рабовласницької держави і права країн Стародавнього Сходу. Для правильного і повного розуміння особливостей розвитку стародавнього Вавилону слід проаналізувати його суспільний і державний лад. Відсутність довгий час приватної власності на землю, збереження сільської общини, поєднання патріархальних форм рабства з пережитками родового ладу, східний деспотизм як форма державної влади - все це знайшло своє відбиття у вавилонському праві.

При підготовці до семінару важливе значення має ознайомлення з першоджерелами, зокрема з текстом законника Хаммурапі та законів Ману. Слід звернути увагу на вплив релігії на формування стародавнього права та відображення варнового устрою у правових нормах, вивчення і аналіз чого допоможе студенту глибше зрозуміти особливості соціальних і державно-правових інститутів одних з найстародавніших держав світу.

Семінарське заняття 2

Тема 2: Держава і право античного світу (VIII - ст. до н.е - VI ст.н.е.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Характеристика суспільно-політичного ладу в Греції „гомерівської доби”.
2. Розклад первіснообщинного ладу і утворення Афіньської держави. Реформи Тезея.
3. Реформи Солона.
4. Реформи Клісфена.
5. Греко-перські війни. Реформи Ефіальта і Перікла.
6. Суспільний устрій Афін.
7. Державний устрій (народні збори, рада 500, геліея, колегія 10 стратегів, архонти, ареопаг, армія).
8. Суд, судочинство і основні риси права.
9. Організація римського суспільства до утворення держави (X-VI ст. до н.е.).
10. Виникнення держави у Римі. Реформи Сервія Тулія.
11. Суспільний устрій римської республіки.
12. Державний устрій Риму в період республіки:
 - а) народні збори, їх види і роль;
 - б) сенат;

- в) магістратура;
- г) збройні сили;
- д) судова система;
- е) управління провінціями.

5. Криза рабовласницького способу виробництва. Криза республіканського ладу (законодавство Гракхів; повстання рабів; військова реформа Марія; диктатура; тріумвірати).

13. Перехід від республіки до монархії. Суспільний та державний лад Римської - держави в період:

- а) принципату;
- б) домініату.

14. Реформи імператора Діоклетіана. Поділ імперії на східну і західну.

15. Реформи Костянтина. Падіння західно-римської держави.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: антична держава, класичне рабство, дорійці, ахейці, іонійці, філи, фратрії, Буле, Агора, Базилевс, демос, місто-поліс, архонт, полемарх, Ареопаг, Гелієя, остракізм, літургія, метки, квірити, клієнти, плебеї, патриції, раби, Рекс, Народні збори, Сенат, жрецькі колегії, центурія, магістратура, консули, претори, народні трибуни, диктатор, едикти магістратів, «Закони XII таблиць», звичаї, право народів, тріумвірат, принципат, домінат, едикти, декрети, рескрипти, мандати, кодифікація Юстиніана.

Процес утворення і формування держави в Греції становить великий інтерес щодо вивчення питання про походження держави і права взагалі. Утворення грецької держави і, зокрема, Афіньської держави, є класичним зразком формування держави на руїнах первіснообщинного ладу.

У процесі підготовки до семінару необхідно звернути увагу на аналіз змісту реформ Тезея, Солон і Клісфена, на утворення органів державної влади і управління, їх структуру, функції, форми і методи діяльності.

Історія Риму являє собою завершення процесу розвитку рабовласницької суспільно-економічної, формації. Римська держава є останнім і найбільш досконалим зразком типу рабовласницької держави в її античній формі. Рабовласницький спосіб виробництва досяг тут найвищого ступеня свого розвитку. Разом з тим з особливою силою в римському суспільстві проявилися протиріччя цього способу виробництва, що призвело до його загибелі.

Римська держава переросла в процесі свого розвитку з невеликої міської общини в могутню, світову державу, форми якої змінювались. Римське право стало класичною системою права, універсальною для античного суспільства. Воно пережило падіння римської держави і вплинуло на розвиток права в наступні періоди історії людства (рецепція римського права). З Римом пов'язане виникнення християнства як однієї з світових релігій. Все це необхідно мати на увазі при підготовці до даного семінару. Тема охоплює широкий період розвитку Римської держави і права, тому при підготовці питань слід абстрагуватись від загальноісторичних подробиць, деталей, а звернути увагу на державний механізм в процесі його розвитку і змін, характерні риси права тощо.

Семінарське заняття 3

Тема 3: Державний устрій і право країн Західної Європи в середні віки і в епоху Реформації (V – XVIст.ст.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Виникнення феодалної держави, її розвиток в IX-XII ст. Реформи Людовика IX.
2. Станово-представницька монархія у Франції. Зміни в суспільному ладі. Державний устрій. Генеральні штати та Паризький парламент.
3. Становлення абсолютизму. Реформи кардинала Ришельє та Людовика XIV.
4. Державний устрій Франції в добу абсолютизму.
5. Джерела та характерні риси права середньовічної Франції.
6. Англо-саксонські держави на території Британії.

7. Нормандське завоювання Британії (XI ст.) та його вплив на суспільно-політичний устрій країни. Реформи короля Генріха II у XII ст.
8. Велика Хартія Вольностей 1215 р., її зміст та оцінка.
9. Станово-представницька монархія в Англії.
10. Встановлення та особливості англійського абсолютизму. Державний устрій Англії в період абсолютизму. Роль парламенту.
11. Джерела та характеристика основних галузей права феодальної Англії.
12. Утворення і розвиток феодальної держави в Німеччині. Особливості цього процесу.
13. Станово-представницька монархія, її державний устрій.
14. Встановлення князівського абсолютизму: його причини та наслідки.
15. Характеристика основних джерел та інститутів права:
 - а) Саксонське та Швабське зерцала.
 - б) Золота булла 1356 р.
 - в) Магдебурзьке право.
 - г) Кароліна 1532 р.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: домен, прево, хрестові походи, Генеральні штати, Паризький парламент, ордонанс, гугеноти, кутюми, капітулярії, канонічне право, міське право, бритти, кельти, нормани, керли, ерли, віллани, шериф, парламент, палата лордів, палата громад, джентрі, Зоряна палата, Вестмінстер, Суд справедливості, прецедент, соліситор, барристер, тризн, фелонія, місдімінор, князівський абсолютизм, рейхстаг, курфюрсти, Реформація, Селянська війна, Тридцятилітня війна, гофрат, гофтаг, ландтаг.

Становлення середньовічної держави і права у Франції є своєрідним зразком, еталоном розвитку феодальної державності і правової системи взагалі. Тут чітко простежуються періоди розвитку цієї державності: феодальної роздробленості, станово-представницької і абсолютної монархії. Тут чи не вперше у Європі виник інститут прокуратури і адвокатури, введено продаж державних цивільних і військових посад.

Характерною у становленні абсолютизму, який носив "чистий", завершений характер, є діяльність знаменитого кардинала Ришельє і короля Людовика XIV.

Студенту не слід випускати з уваги й характеристику основних галузей та інститутів права.

Державно-правовий розвиток Англії характеризувався, крім загальних закономірностей, цілим рядом особливостей, з'ясування яких є метою семінару. Ряд цих особливостей пов'язаний з утворенням і діяльністю англійського парламенту.

Факт завоювання Англії Вільгельмом Завойовником у 1066 р. обумовив своєрідний розвиток феодальної держави і права в Англії, незавершений характер феодальних відносин в цілому.

Спроби англійських феодалів послабити процес централізації держави не мали такого успіху, як на континенті Європи. Важливе значення в цьому процесі займає конституційний акт "Велика Хартія Вольностей". Виникнення трьох середньовічних станів обумовило утворення станово-представницького органу - англійського парламенту, який існує донині.

Тому студенту слід висвітлити причини формування і утворення англійського парламенту, його структуру, функції і компетенцію. На особливу увагу заслуговує питання про формування блоку третього стану і нового дворянства, т. зв. "джентрі", що мало велике значення для структури парламенту, розмежування соціально-політичних інтересів у Англії. При підготовці до семінару слід порівняти англійський парламент з Генеральними Штатами у Франції, вказати на їх схожість і відмінність, пояснити причини відмінностей. Особливості співвідношення різних соціальних верств населення в Англії мали велике значення для дальшого розвитку країни, для результатів англійської революції XVII ст. і формування буржуазної держави і права в Англії.

Історія держави і права Німеччини епохи середньовіччя має ряд характерних особливостей. Це повільний, довгий і складніший, ніж у Англії чи Франції, розвиток феодальних відносин. Це концентрація економічних і політичних інтересів по регіонах,

повільне формування єдиного внутрішнього ринку, економічна і політична роздробленість. Специфічною була і станово-представницька монархія - всевладдя великих магнатів - курфюрстів і князів, слабкість німецьких міст. Вона не вела Німеччину до централізації, а навпаки - до встановлення регіонального, т. зв. "князівського" абсолютизму. Цьому сприяли реформація, селянська війна XVI ст., тридцятилітня війна XVII ст. та ін.

Незважаючи на економічну та політичну роздробленість, у Німеччині в цей період з'явилося декілька систематизацій права. Ось на це слід звернути увагу при підготовці до даного семінару.

Семінарське заняття 4

Державний устрій і право феодальної Польщі (X – XVIII ст.ст.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Утворення Польського князівства, його державний устрій (X – XIV ст.)
2. Особливості становлення станово-представницької монархії в Польщі. Кошицький привілей, Нешавські статuti, Радомська конституція (XIV – XVI ст.)
3. Утворення Речі Посполитої в 1569 р. та характеристика її державного устрою. Генріхові артикули.
4. Судова та правова система Речі Посполитої. Судова реформа другої половини XVI ст.
5. Ослаблення Речі Посполитої у другій пол. XVII – XVIII ст. внаслідок шляхетської анархії та зовнішніх війн. Повстання під проводом Костюшка. Конституція 1792 р.
6. Три розподіли Речі Посполитої (кін. XVIII ст.)

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: магнати, шляхта, сеймик, Сейм, liberum veto, конфедерації, рокоші.

При підготовці до даного семінарського заняття студентам бажано звернути увагу на особливості становлення польської держави та утворення Речі Посполитої. Слід уважно прослідкувати формування суспільного устрою Польщі, виокремлення шляхти у привілейований суспільний стан. Уважно вивчити передумови та процес створення Речі Посполитої, її занепад та розподіли. Окремо слід дослідити правову та судову системи Польської держави: визначні правові пам'ятки – Статут Казимира Великого та Литовські Статuti, судову реформу другої половини XVI ст., в процесі якої відбулося відділення судової влади від адміністрації.

Семінарське заняття 5

Тема 5: Державний устрій і право феодальної Росії (XII – XIX ст.ст.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Виникнення Московського князівства.
2. Судебники Івана III та Івана IV – основні риси російського права XV-XVI ст.
3. Проведення кодифікації у XVII ст.: Соборне уложення 1649 р.:
 - а) Основні риси цивільного права: право власності, зобов'язальне право, спадкове право.
 - б) Основні риси кримінального права: поняття і види злочинів, мета і система покарань.
4. Правове становище різних верств населення. Остаточне закріпачення селянства.
5. Судові органи і судовий процес.
6. Особливості станово-представницької монархії в Росії (2 пол. XVII – XVIII ст.). Діяльність Земського Собору.
7. . Формування абсолютної монархії (кін. XVII – XVIII ст.):
 - а) Реформи Петра I.
 - б) Реформи Катерини II.
8. . Розвиток абсолютизму у XIX ст.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: удільні князі, бояри, опричники, крамола, татьба, «Юрійів день», помістя, вотчина, кабальне холопство, білі слободи.

Під час підготовки до цього семінарського заняття студентам слід звернути увагу на загострення соціальних, суперечностей в Російській державі середини XVII ст., що призвело до бунтів й прийняття Соборного уложення 1649 р. Цей кодекс остаточно завершив повне закріпачення селянства, скасував урочні роки, тобто строки розшуку селян-утікачів і цим задовольнив вимоги дворянства, а також верхівки міського населення щодо оформлення кріпосного права. Для характеристики окремих правових інститутів необхідно ознайомитися з текстом Соборного уложення та робити на нього посилання. Водночас слід підкреслити, що в ньому є чимало статей, що дають змогу з'ясувати механізм Російської держави XVII ст., яка була станово-представницькою монархією за формою правління. Феодали-кріпосники використали її для остаточного закріпачення селянства і посадського, тобто міського населення

Семінарське заняття 6

Тема 6: Державний устрій і право країн феодальної Азії. (кін. XVII – XVIII ст.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Утворення Візантійської держави. Державний лад Візантії у V-VII ст.
2. Особливості розвитку феодальних відносин. Суспільний устрій країни в V-VII ст. Еволюція суспільного устрою і державного ладу в VIII-XV ст.
3. Виникнення Арабського Халіфату, його розвиток та занепад.
4. Основні риси суспільного та державного устрою Арабського Халіфату.
5. Виникнення Османської імперії. Її державний та суспільний устрій.
6. Особливості формування правової системи та судочинства Туреччини.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: Базилевс, патріарх, синкліт, сенатори, динати, Консисторій, логофети, Коран, Сунна, іслам, теократія, шаріат, сунніти, шиїти, вакф (вакуф).

Середньовічне східне суспільство має суттєві відмінності від феодального Заходу. Одночасно існували патріархально-родові, кланові, рабовласницькі уклади поряд із феодальними. Відсутнє кріпосне право. Держава виконувала контрольну-регулюючу роль в економіці. Велику роль відігравала релігія як в житті Східного суспільства в цілому, так і при формуванні правових норм.

Говорячи про історію держави і права Візантії, слід зазначити, що вона цікава і повчальна. Виникнувши в результаті поділу Римської імперії на дві частини, - вона надалі пішла самостійним шляхом розвитку, пристосувавшись до нових соціально-економічних і політичних відносин пізньоантичної і середньовічної Європи. Розвиток феодалізму, політичних, державних структур та інститутів права мав тут ряд особливостей, своєрідних рис. На це треба звернути увагу. Пройшовши довгий, понад тисячолітній шлях розвитку, державність і право Візантії, її релігія, культура і освіта зробили значний вплив на сусідні держави і народи, зокрема слов'янські. Який це був вплив - теж слід знати, дати його оцінку. Також слід вміти знайти відмінності у державному ладі і праві Мусульманських країн та Османської імперії.

Семінарське заняття 7

Тема 7: Буржуазні революції в Англії та Франції. Утворення буржуазної держави (XVII - (XVIII ст.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Причини, етапи і особливості англійської буржуазної революції XVII ст. Петиція про право 1628 р.
2. Англія на першому етапі революції. Зміни в державному устрої і праві. Трирічний акт 1641р. Велика ремонстрація 1641 р.
3. Проголошення та суспільно-політичний устрій республіки (1649-1658 рр.). Конституційні акти:
 - а) Навігаційний акт 1651 р.;
 - б) Знаряддя правління 1653 р. - конституція Англійської республіки.
4. Прийняття та характеристика "Габеас корпус акту" 1679 р.
5. "Славна революція" 1688-1689 рр. Конституційні акти:
 - а) Біль про права 1689 р.;

- б) Акт про престолонаслідування 1701 р.
6. Причини, рушійні сили і етапи буржуазної революції у Франції.
7. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. її зміст і характеристика.
8. Прийняття, зміст, оцінка першої конституції Франції 1791 р.
9. Перша Французька республіка. Якобінська диктатура.
10. Термідоріанський переворот. Конституція 1795 р.
11. Конституція 1799 р. Встановлення диктатури Наполеона.
12. Державний устрій та правова система першої французької імперії.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: «огороджування землі», капіталізм, буржуазія, інDEPENDENTI, левеллери, військова диктатура, пуритани, «Славна революція», торі, вігі, декрети, Конституанта, народний суверенітет, просвітництво.

Семінар зосереджує увагу на вивченні основних конституційних актів Англії даного періоду, з'ясовує особливості формування і розвитку конституційної монархії і парламентаризму в Англії. Для розуміння і аналізу змісту конституційних актів необхідно показати соціально-економічні і політичні умови, в яких ці акти видавались.

Для вивчення питань теми необхідно з'ясувати особливості буржуазної революції, охарактеризувати республіку в Англії (1649-1658 рр.), показати причини її падіння, причини і наслідки "славної революції" 1688 р., формування і специфіку політичних угруповань-торів і вігів.

Завданням семінару є вивчити причини, рушійні сили, етапи і результати французької буржуазної революції 1789 р., становлення і форми державності у Франції в період 1789-1870 рр. Зверніть увагу на вивчення змісту і характеристику основних законодавчих актів того часу, зокрема конституцій 1791, 1793, 1795, 1799 рр. Важливими є питання про державний лад і політичний режим в період якобінської диктатури, період другої республіки та першої імперії у Франції.

У висновках необхідно показати історичне значення Великої французької революції, зокрема, історичне значення якобінської диктатури та інших форм держави, які виникали в наступні роки, кодифікацій та характерних рис права.

Семінарське заняття 8

Тема 8: Виникнення та становлення США (XVII – XIX ст.ст.).

Питання для усного опитування та дискусії

1. Економічне і політичне становище американських колоній Англії як передумова війни за незалежність.
2. Декларація незалежності 1776 р. і утворення США.
3. Статті конфедерації 1781 р., їх характеристика. Причини перетворення конфедерації у федерацію.
4. Розробка та прийняття конституції США, її структура та принципи.
5. Федеральна влада за Конституцією США:
6. а) Організація та повноваження Конгресу.
7. б) Порядок обрання та повноваження Президента.
8. в) Формування та функціонування Верховного суду.
9. Білль про права 1791 р.
10. Громадянська війна 1861-1865 рр. Законодавство періоду громадянської війни.
11. Економічні та політичні наслідки громадянської війни. Другий цикл поправок до конституції США (13-15).
12. Реконструкція Півдня. Виникнення Ку-клукс-клану, суду Лінча. "Чорні кодекси".
13. Утворення та діяльність республіканської та демократичної партій.
14. Соціально-політичний розвиток країни кінця XIX ст. - початку XX ст. Закон Шермана 1890 р.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: работоргівля, колоніальна політика, конвент, легіслатура, «система стримань та противаг», федеральне право, сегрегація, Міссурійський компроміс, натуралізація

Мета семінару - висвітлити економічні і соціально-політичні передумови утворення держави США, її формування і конституційний розвиток. В центрі уваги семінару є Конституція США 1787 р., її зміст, аналіз і характеристика, історичний розвиток. Для з'ясування теми треба вивчити ряд конституційних актів, зокрема Декларацію незалежності США 1776 р. Статті конфедерації 1781 р., поправки до конституції США, ознайомитись з особливостями соціально-економічного і державно-правового розвитку країни. До важливих питань семінару належать громадянська війна, утворення і роль політичних партій США - демократичної і республіканської, зміст "Чорних кодексів", розвиток різних політичних і профспілкових структур США. Тоді виникають й різні антидемократичні, расистські організації - суд Лінча, Ку-клукс-клан і т. ін.

Семінарське заняття 9

Тема 10: Державний устрій і право США і країн Західної Європи в Новітній період

Питання для усного опитування та дискусії

1. Характерні риси економічного і політичного розвитку США після 1-ї світової війни. Криза 1928-1932 рр.
2. "Новий курс" президента Рузвельта:
3. Поправки до конституції США (16-27).
4. Держава і право США на сучасному етапі.
5. Характерні риси та основні напрямки державно-правового розвитку Великобританії після першої світової війни.
6. Державний устрій Великобританії:
7. Зміни у виборчому праві. Виборчі реформи 1918, 1928, 1949, 1969 рр.
8. Партійна система Великобританії.
9. Розпад британської колоніальної імперії. Вестмінстерський статут 1931 р.
10. Характерні джерела та основні риси права Великобританії. Соціальне законодавство.
11. Друга світова війна, поразка Франції у війні з гітлерівською Німеччиною. "Держава Віші".
12. Визволення Франції від гітлерівської окупації і прийняття конституції IV-ої республіки (1946 р.)
13. Прийняття конституції Франції 1958 р., її зміст і оцінка.
14. Наступні зміни державного устрою і політичного режиму V-ї Республіки у Франції. Партійна система у країні.
15. Німеччина після поразки у II світовій війні. Постдамські угоди 1945 р.
16. Утворення ФРН і НДР, основні напрямки їх державно-правового розвитку.
17. Боннська конституція 1949 р. Структура зміст та її характеристика.
18. Об'єднання Німеччини. Основні тенденції розвитку державного устрою та правової системи.

Методичні вказівки

Ключові терміни та поняття: Велика депресія, «Новий курс», Конгрес, Вотергейтська справа, федеральні суди, суд присяжних, Пентагон, антимонопольне право, **Ключові терміни та поняття:** режим «Віші», голлізм, Евіанські угоди, Маастрихтський договір, НАТО, Британська співдружність націй, Бурська війна, політика націоналізації, консерватори, лейбористи, палата громад, палата лордів, соліситор, баристер, Версальський мир, Ліга Націй, «Півний пугч», «Майн кампф», План «Ост», Бліцкриг, фашизм, нацизм (націонал-соціалізм), Третій Рейх, «Ніч довгих ножів», антигітлерівська коаліція.Нюрнберзький процес, Потсдамська конференція, Бізонія, Тризонія, Берлінський мур, Бундестаг, Бундесрат.

Вивчення історії державно-правового розвитку США в сучасний період має велике значення, оскільки це одна з найбільш розвинених, з цікавими державно-правовими інститутами та давніми демократичними традиціями держава. Завданням даного семінару є

висвітлення соціально-економічного і політичного розвитку країни в період після першої світової війни до наших днів, важливих змін у державному устрої і політичному режимі США на цей час. Під час підготовки до семінару студенту слід уважно вивчити першоджерела, зокрема, ще раз прочитати Конституцію США, знати зміст і значення усіх поправок до неї; показати застосування конституції на практиці. Зверніть увагу на такі тенденції розвитку державного життя, як централізація державного апарату, посилення президентської влади тощо. Поясніть причини появи у післявоєнний час антидемократичного законодавства; спробуйте розкрити суть і шляхи розвитку американської демократії в сучасний період, порівняйте її з процесом становлення демократії в Україні, розгляньте можливість і доцільність запозичення суспільно-політичного, державно-правового досвіду такої великої країни, як США.

Політико-правовий та державний досвід однієї з найстаріших країн Європи – Великобританії, має велике значення для аналізу сучасної державності в цілому. Вона входить в п'ятірку ведучих країн світу і основні проблеми, характерні для неї, представляють собою значні за своїми масштабами прояви глибинних тенденцій, властивих сучасним державам взагалі. При підготовці до семінару слід звернути особливу увагу на з'ясування основних тенденцій державно-правового розвитку країни у ХХ ст., на суть виборчих законів, роль політичних партій у соціально-політичній структурі країни. Слід дати аналіз, оцінку державно-правових явищ та інститутів, показати їх соціальну значимість, розкрити суть і шляхи формування правової основи держави, зміст основних галузей та інститутів права, які у значній мірі відрізняються від континентальних.

Історія держави і права IV-ої і V-ої республік у Франції дуже характерна і повчальна, вона свідчить про гостру політичну боротьбу у країні. Прийняття конституції Франції у 1946 р. відбулося у складній післявоєнній ситуації, в обстановці боротьби широких народних мас за громадянські права та політичні свободи, за демократичні положення конституції, за збереження демократичних інститутів виборчого права, за представництво у парламенті і в органах місцевого самоврядування. Перехід від IV-ої до V-ої республіки у Франції свідчить про певне падіння ролі парламенту, підпорядкування його виконавчій владі, про зростання ролі глави держави і уряду.

Завданням семінару є вивчення питань історії розвитку і суті державно-політичних і правових інститутів однієї з найбільших і найвпливовіших країн Європи, можливості їх використання у державно-правовому розвитку, становленні правової держави в Україні.

Мета семінару – висвітлити економічне та соціально-політичне становище післявоєнної Німеччини, її розподіл на дві частини – Федеративну Республіку Німеччину та Німецьку Демократичну Республіку. Слід розкрити соціальні корені нацизму, причини встановлення його в Німеччині, показати особливості соціально-економічного і політичного розвитку Німеччини, які сприяли встановленню нацистської диктатури, дати характеристику, нацистської держави і права в Німеччині. Варто порівняти цей режим з іншими тоталітарно-шовіністичними державами і режимами, наприклад, сталінським та ін.

В центрі уваги семінару – Боннська Конституція 1949 р., яка заклала фундамент державного устрою сучасної Німеччини. До важливих питань заняття слід віднести проблему виходу німецького уряду із післявоєнної економічної кризи. Слід звернути увагу і на особливості державного устрою, з'ясовувати місце президента, канцлера та уряду в системі органів управління, формування двопалатного парламенту, партикуляризм правової системи.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Державний лад країн Стародавнього Сходу (IV-III тисячоліття – VI ст. до н.е.)

Завдання 1. Скласти схему структури центральних і місцевих органів державної влади і управління Вавилону.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні риси законів царя Хаммурапі.
2. Опишіть особливості суспільства і права Індії за законами Ману.

Тема 2. Держава і право античного світу (VIII - ст. до н.е - VI ст.н.е.)

Завдання 1. Скласти схему державного апарату Афінівської республіки.

Завдання 2. Скласти схему державного устрою Риму в період республіки.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте законодавчі органи Ст. Греції.
2. Опишіть виконавчі органи Ст. Греції, визначте їх спільні риси та особливості.
3. Демократизм судового процесу в Афінах виявлявся в тому, що...
4. Визначте спільні риси і особливості права в Стародавніх Афінах і Спарті
5. Охарактеризуйте процес еволюції форм держави Ст. Риму
6. Розкрийте зміст реформи Сервія Тулія

Тема 3. Державний устрій і право країн Західної Європи в середні віки і в епоху Реформації (V – XVIст.ст.)

Завдання 1. Порівняти державний устрій Франції у станово-представницьку та абсолютну монархію

Завдання 2. Визначити особливості права феодальної Англії

Завдання 3. Визначити класифікацію правових пам'яток феодальної Німеччини

Питання для самоконтролю

1. Сеньйоральна монархія у Франції – це...
2. Поясніть вислів: «Васал мого васала - не мій васал»
3. Основні феодальні стани – це...
4. Місце Генеральних Штатів в системі органів влади
5. Охарактеризуйте основні галузі права Середньовікової Франції.
6. Визначте особливості виникнення держави в Англії
7. Значний політичний вплив парламенту в Англії зумовлений...
8. Поясніть значення Великої Хартії вольностей
9. Незавершений характер абсолютизму в Англії обумовлений
10. Опишіть особливості основних джерел права Англії.
11. Охарактеризуйте особливості формування держави в Середньовічній Німеччині
12. Визначте німецьких йорактер абсолютизму у XVII-XVIIIст.
13. «Колискою поліцейського управління» вважається...
14. Значення Магдебурського права в містах Німеччини
15. Опишіть міське, канонічне право, рецепцію римського права, як джерела права Середньовічної Німеччини
16. Особливістю феодальних кодифікацій Німеччини було...

Тема 4. Державний устрій і право феодальної Польщі (X – XVIII ст.ст.)

Завдання 1. Визначити джерела права Польської феодальної держави

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте особливості утворення держави феодальної Польщі.
2. Визначте відмінності Станово-представницької монархії Польщі від західноєвропейської.
3. Опишіть основні риси державного устрою Речі посполитої.
4. Назвіть основні джерела права феодальної Польщі.

Тема 5. Держава і право феодальної Росії (XIV – XIX ст.ст.)

Завдання 1. Порівняти державний устрій і право феодальної Росії із зарубіжними державами

Питання для самоконтролю

1. Визначте основні риси державного і суспільного устрою феодальної Росії.
2. Опишіть особливості станово-представницької монархії Московії.
3. Охарактеризуйте основні риси російського права феодальної епохи.

Тема 6. Державний устрій і право країн феодальної Азії. (кін. XVII – XVIII ст.)

Завдання 1. Скласти схему державного устрою Візантійської держави, Арабського халіфату та Османської імперії.

Питання для самоконтролю

1. Особливість виникнення Арабського Халіфату полягає в тому, що ...
2. Форма держави Арабського Халіфату характеризується
3. Визначити що було чинником в утворенні Державної Організації Турків.
4. Відмінність влади турецького султана від халіфату було...
5. Що означає «цезарепапізм»?
6. Визначте зміст і значення реформ Юстиніана
7. Опишіть джерела мусульманського права.

Тема 7. Буржуазні революції в Англії та Франції.

Утворення буржуазної держави (XVII - XVIII ст.)

Завдання 1. Визначте основні риси державного устрою Англії в добу республіки.

Завдання 2. Визначити основні риси державного устрою і права Франції періоду революції

Питання для самоконтролю

1. Визначте еволюцію державного устрою Англії в роки буржуазної революції 1640-1660рр.
2. Яку роль відіграв Олівер Кромвель у розвитку англійської республіки?
3. Які політичні партії формуються в Англії в другій половині XVII ст., опишіть їхні політичні програми.
4. Охарактеризуйте зміст і значення «Habeas Corpus Akt».
5. Опишіть значення «Славної революції у формуванні Конституційної монархії в Англії.»
6. Визначте основні віхи у розвитку держави Франції періоду буржуазної революції
7. Основні риси Конституційної монархії Франції 1791-1792рр.
8. Опишіть зміст і значення «Декларації прав людини і громадянина».
9. Вкажіть причини і наслідки Якобінської диктатури.
10. Охарактеризуйте устрій і право Імперії Наполеона Бонапарта.

Тема 8. Виникнення та становлення США (XVII – XIX ст.ст.).

Завдання 1. Скласти схему державного механізму США за конституцією 1787 року.

Питання для самоконтролю

1. Особливістю американської революції було те, що...
2. Історичне значення «Декларації незалежності» полягає в тому, що...
3. Опишіть основні принципи Конституції США 1787р.
4. Метою прийняття перших 10 поправок до Конституції США було...
5. Охарактеризуйте причини, хід і наслідки громадянської війни в США 1864-1865рр.

Тема 9. Держава і право Китаю та Індії в Новітній період

Завдання 1. Порівняти державний устрій і право Індії та Китаю у Новітній період

Питання для самоконтролю

1. Сінхайська революція – це...
2. Своєрідність сучасної Китайської держави полягає в...
3. Визначте основні риси державного устрою Китаю згідно із Конституцією 1982р.
4. Охарактеризуйте джерела і характерні риси права КНР.
5. Опишіть основні етапи розвитку держави і права Індії в Новітній період.

Тема 10. Державний устрій і право США і країн Західної Європи в Новітній період

Завдання 1. Скласти схеми державного устрою Франції згідно з конституціями 1946 і 1958 рр.

Завдання 2. Визначити основні тенденції розвитку державного устрою і права Великобританії в Новітній період

Завдання 3. Порівняти Державно-правовий устрій ФРН та НДР

Завдання 4. Визначити основні тенденції розвитку державного устрою і права США у Новітній період

Питання для самоконтролю

1. Порівняйте устрій Франції 4і 5-ї республік.
2. Охарактеризуйте основні риси права Франції в Новітній період.
3. Назвіть основні напрямки еволюції державного устрою Великобританії Новітнього періоду.
4. Визначте характерні риси права Великобританії Новітнього часу.
5. Міністеріальна монархія – це...
6. Опишіть зміни в колоніальній системі Великобританії Новітнього періоду.
7. Охарактеризуйте основні напрямки еволюції устрою і права Німеччини після II світової війни.
8. Визначте основні риси Боннської Конституції 1949р.
9. Назвіть основні джерела права Німеччини у Новітній період.
10. Охарактеризуйте основні напрямки еволюції державного устрою США в Новітній період.
11. «Новий курс» Ф. Рузвельта – це...
12. Опишіть механізм президентської республіки США.
13. Назвіть особливості американської правової системи.
14. Визначте основні риси судочинства США.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refere* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Темі рефератів-оглядів

1. Виникнення і характерні риси держав Стародавнього Сходу.
2. Посилення Вавилону та реформи царя Хаммурапі.
3. Варни (касти) Стародавньої Індії.
4. Закони Ману в Стародавній Індії: загальна характеристика.
5. Афіньська рабовласницька держава: демократія чи охлократія.
6. Особливості державного устрою та права Стародавньої Спарти.
7. Законодавство Граххів та криза республіканського ладу у Стародавньому Римі.
8. Боротьба плебеїв за політичні права в Стародавньому Римі.
9. Історична постать Юлія Цезаря.
10. Перші та останні імператори Римської держави.
11. Реформи Людовика IX (Святого).
12. Золота Булла в імператорській Німеччині.
13. Роль Магдебурзького права в організації міського самоврядування в Європі.
14. “Саксонське” і “Швабське” зеркала – джерела права феодальної Німеччини.
15. Особливості “Кароліни” – збірки кримінального та кримінально-процесуального права феодальної Німеччини.
16. Розквіт французького абсолютизму за Людовика XIV.
17. Англійська церква та англійський абсолютизм.
18. “Тридцятилітня війна” та її наслідки для німецької імперії
19. Особливості Брандербурзько-Пруської держави.
20. Олівер Кромвель – історична постать англійської буржуазної революції. Демократ чи диктатор.
21. Діячі Якобінської диктатури.
22. Внутрішня політика Наполеона Бонапарта.
23. Зовнішня політика Наполеона Бонапарта.
24. Просвічений абсолютизм в Австрійській імперії.
25. Формування Російської імперії. Реформи Петра I та Катерини II.
26. Буржуазні реформи XIX ст. в Російській імперії.
27. Феодальна Річ Посполита: конституційна монархія чи аристократична республіка.

28. Мусульманське право: особливості та еволюція.
29. Османська імперія та Україна у XVI-XVII ст.: досвід міждержавницьких відносин.
30. Закони царя Стефана Душана 1349 р. – збірник сербського феодального права.
31. Партійна система Великобританії.
32. Перші президенти США.
33. Історична постать Авраама Лінкольна.
34. Історична постать Уїнстона Черчілля.
35. Особливості іспанського та італійського фашизму.
36. Фашистські держави південно-східної Європи.
37. Історична постать Франкліна Делано Рузвельта.
38. Державний розвиток Єгипту після другої світової війни.
39. Діяльність Шарля де Голля у післявоєнній Франції.
40. Мао Цзедун і комунізм в Китаї.
41. Політика модернізації в КНР.
42. Діяльність Д. Неру та І. Ганді щодо розбудови Індійської демократичної республіки.
43. Політика “залізної леді” – М. Тетчер.
44. Шведська модель соціалізму та її національні варіанти.
45. Утворення ЄС і європейська інтеграція на сучасному етапі.
46. Міжнародне законодавство в галузі прав людини.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Характерні риси і особливості країн Стародавнього Сходу.
2. Суспільний і державний лад, суд і право Стародавнього Єгипту.
3. Суспільний лад і державний устрій Вавилону.
4. Цивільне і кримінальне право за законами Хаммурапі.
5. Держава і право Стародавньої Індії. Закони Ману.
6. Держава і право Стародавнього Китаю.
7. Суспільний і державний устрій Афін. Афінська рабовласницька держава.
8. Суд, судочинство і основні риси права в Стародавній Греції.
9. Виникнення держави в Римі. Реформи Сервія Тулія.
10. Суспільний та державний устрій Римської республіки.
11. Суспільний та державний лад Римської держави в період принципату і домінації.
12. Утворення та характеристика Речі Посполитої.
13. Характерні риси феодальної держави та права Польщі.
14. Виникнення Московського князівства. Його устрій у XII-XVI ст.
15. Російська держава в період станово-представницької та абсолютної монархії (XVII – початок XX ст.)
16. Утворення Візантійської держави. Суспільний устрій країни.
17. Державний устрій і право Арабського Халіфату.
18. Державний устрій і право Османської імперії (XV-XVII ст.)
19. Виникнення феодальної держави у Франції, її розвиток в IX-XII ст.
20. Суспільний лад і державний устрій у середньовічній Франції. Генеральні штати та Паризький парламент.
21. Джерела і характерні риси права середньовічної Франції.
22. Державний устрій Франції в добу абсолютизму.
23. Буржуазна революція 1789 р. у Франції та утворення буржуазної держави.
24. Якобінська диктатура у Франції.
25. Імперія Наполеона Бонапарта. Цивільний та кримінальний кодекси Наполеона Бонапарта.
26. Держава та право Франції Новітнього періоду.

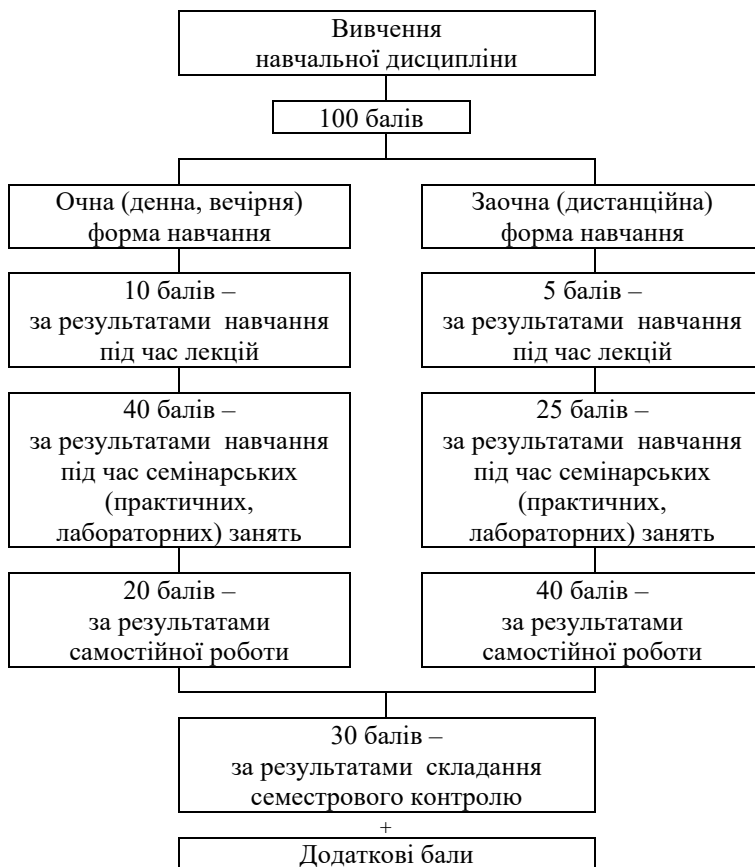
27. Нормандське завоювання Британії (XI ст.) та його вплив на суспільно-політичний устрій країни.
28. Велика Хартія Вольностей 1215 р., її зміст та оцінка.
29. Станово-представницька монархія в Англії.
30. Розвиток парламентської монархії в Англії в другій половині XVII-XVIII ст. Утворення двопартійної системи.
31. Державний устрій Англії в період абсолютизму. Роль парламенту.
32. Державний устрій і право Великобританії Новітнього періоду.
33. Утворення і розвиток феодальної держави Німеччини. Особливості цього процесу.
34. Характеристика основних джерел та інститутів права Німеччини: Саксонське та Швабське зеркала, Магдебурзьке право. Золота булла 1356 р.
35. Станово-представницька монархія Німеччини, її державний устрій. Імперський сейм.
36. Державний устрій і право Німеччини Новітнього періоду.
37. Декларація незалежності США 1776 р.
38. Державний устрій і право США Новітнього періоду.
39. Державний устрій і право Китаю Новітнього періоду.
40. Державний устрій та право Індії Новітнього періоду.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Характерні риси і особливості країн Стародавнього Сходу.
2. «Декларація прав людини та громадянина» у Франції 1789 р.
3. Веймарська республіка у Німеччині.

2. Схема нарахування балів

3.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

3.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 14 і 13 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій													
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Денна (I семестр)	14	0,5	1,5	2,0	3,0	3,5	4,5	5,0	5,5	6,5	7,0	8,0	8,5	9,5	10,0
2.	Денна (II семестр)	13	1,0	1,5	2,5	3,0	4,0	4,5	5,5	6,0	7,0	7,5	8,5	9,0	10,0	x

3.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 і 7 семінарських занять за денною формою навчання.

Отже, рівень знань студентів під час семінарських занять може оцінюватися кількістю балів у таких межах:

№ з/п	Рівень знань студентів	Кількість семінарських занять відповідно до навчального плану		
		11 занять (I семестр)	7 занять (II семестр)	
1.	Високий (творчий)	90-100 %	4,5-5,0	7,0-7,5
2.	Достатній (конструктивно-варіативний)	82-89 %	4,0	6,0-6,5
		74-81 %	4,0	5,5
3.	Середній (репродуктивний)	64-73 %	3,5	5,0
		60-63 %	3,0	4,5
4.	Низький (рецептивно-продуктивний)	35-59 %	2,0	2,5-4,0
		0-34 %	0,0-1,5	0,0-2,0

Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за усі семінарські заняття, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	11 семінарських занять (I семестр)	Номер семінарського заняття та теми										
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
		Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11
1.	Максимальна кількість балів	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

№ з/п	7 семінарських	Номер семінарського заняття та теми						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.

	занять (II семестр)	Тема 12	Тема 15	Тема 19	Тема 20	Тема 21	Тема 22	Тема 23
1.	Максимальна кількість балів	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5

1.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з) п	12 тем (I семестр)	Номер теми												Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8												8
	Усього балів													20

№ з) п	12 тем (II семестр)	Номер теми												Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8												8
	Усього балів													20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1 Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 29-71

2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 29-111

3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 42-130
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 18-43
5. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 7-99
6. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 7-99

Тема 2

- 1 Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 80-150
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 158-193
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 136-169
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 49-66
5. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 100-180
6. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 100-180

Тема 3

- 1 Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 80-150
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 200-267
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 158-169
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 67-83

Тема 4

- 1 Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 165-180
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 275-305
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 292-299
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 84-101

5. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 200-216
6. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 200-216

Тема 5

- 1 Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 187-191
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 375-402
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 299-301
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 101-116
5. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 216-231
6. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 216-231

Тема 6

- 1 Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 192-201
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 309-330
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 308-322
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 117-138
5. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 250-265
6. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 250-265

Тема 7

- 1 Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 212-236
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 403-444
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 302-304
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 138-148
5. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 232-250

6. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 235-250

Тема 8

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 158-167; С. 56-289
2. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С.
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 190-202
4. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 149-168
5. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 266-280

Тема 9

1. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Н. М. Хома. – 4-те видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – С. 106-128
2. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 263-279

Тема 10

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 291-309; 345-376
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 446-496
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 362-377
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 169-189

Тема 11

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 230-328; 376--388
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 554-582
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 392-428
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 209-218
5. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 306-325

Тема 12

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 313-320
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 497-521
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 380-392
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 190-208
5. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 325-340

Тема 13

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 417-428
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 649-688
3. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. – С. 430-464
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 231-245

Тема 14

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 530-539
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 484-491
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 319-342
4. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 367-401

Тема 15

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 561-577
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 811-821
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 319-342
4. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 404-422

Тема 16

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 527-549

2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 722-745
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 319-342

Тема 17

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 476-488
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 757-802
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 319-342
4. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 439-454

Тема 18

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 561-577
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 811-821
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 319-342
4. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 404-422

Тема 19

1. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
2. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. —К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 672 с.
3. Крашенникова Н. Индусское право: история и современность. М., 1982
4. Куманин Е.В. Юридическая политика и развитие права в условиях зрелого социализма // Советское государство и право. 1983.
5. Дэн Сяопин. Основные вопросы современного Китая. М.: Политиздат, 1988. - 259 с.

Тема 20

11. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 530-539
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 484-491
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 319-342
4. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 367-401

Тема 21

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. М. Бостан, С. К. Бостан – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – С. 527-549

2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / В. П. Глиняний. - 5-те вид., перероб. і доповн. – К.: Істина, 2005. – С. 722-745
3. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 319-342

1. Тищик Б.Й. Про демократичні революції в країнах Східної Європи. /1989-1991/.Вісник Львів.університету. Серія юридична. Вип.30.1993.С.7-12.
2. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. За ред. чл.-кор. АПН .України В.Д.Гончаренка. В 2 -х томах. К.: Ін Юре, 1998. Т.2. С.556-573;
4. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 455-475

Тема 23

1. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн./ За ред. чл.-кор. АПН України В.Д.Гончаренка. В 2 -х томах. К.: Ін Юре, 1998. Т.2 С.403-472
2. 4. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 455-475

Тема 24

1. Тищик Б.Й. Про демократичні революції в країнах Східної Європи. Вісник Львів університету. Серія юридична. Вип.30.,1993.С.7-12.
2. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак.] / [Відп. ред. Борис І. Д.] – К.: ВЕНТУРІ, 1997. – С. 455-475

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://law.uqlc.ru/>
2. <http://textbooks.net.ua/content/view/4301/35/>
3. <http://www.zakroma.narod.ru/>
4. <http://ukTexpQrt.gov.ua/ukr/z info/ger/1 128.html>
5. <http://textbooks.net.ua/content/view/3363/2Q/>
6. <http://www.wikipedia.org/>
7. <http://imperiya.net/england.htm/>
8. <http://ua-referat.com/КонституціяФРН1994p>
9. <http://zen.in.ua>
10. <http://pidruchniki.ws/18570314/tiirism/nimechchina>
11. <http://ukrkniga.org.ua>
12. <http://pravnyk.info/idpzk21.html>
13. <http://textbooks.net.ua>
14. <http://ukrexport.gov.ua/ukr/z info/ger/1128.html>

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни– професор кафедри теорії та історії держави і права ,
кандидат історичних наук, доцент

_____ Н.О. Стеньгач

_____ листопада 2019 року

Схвалено кафедрою теорії та історії держави і права 30 листопада 2016 року, протокол № 3.

Завідувач кафедри _____ Л.Л. Місінкевич

_____ червня 2019 року

Декан юридичного факультету

_____ С.А. Крушинський

_____ червня 2019 року

Погоджено методичною радою університету ____ 2019 року,
протокол № ____.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

_____ 2019 року